

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jaromíra Jirsy jako soudce zpravodaje a soudců Jana Musíla a Vladimíra Sládečka ve věci ústavní stížnosti společnosti **OBAL CENTRUM s. r. o.** se sídlem v Sezemicích, Veská 35, zastoupené Mgr. Vladimírem Matysem, advokátem se sídlem v Hradci Králové, Dukelská třída 15, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2015, č. j. 32 Cdo 911/2015-185, rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 10. 2014, č. j. 6 Cmo 337/2014-156, a Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích, ze dne 20. 5. 2014, č. j. 58 Cm 107/2010-136, za účasti **Nejvyššího soudu České republiky, Vrchního soudu v Praze a Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky Pardubice** jako účastníků řízení a společnosti **REMOEX CZ a. s.** se sídlem v Praze 9, Poděbradská 538/46 jako vedlejšího účastníka, takto:

- I.** Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2015, č. j. 32 Cdo 911/2015-185, rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 10. 2014, č. j. 6 Cmo 337/2014-156, a rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích, ze dne 20. 5. 2014, č. j. 58 Cm 107/2010-136, **bylo porušeno** právo stěžovatelky garantované v článku 36 odst. 1 a článku 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.
- II.** Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2015, č. j. 32 Cdo 911/2015-185, rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 10. 2014, č. j. 6 Cmo 337/2014-156, a rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 20. 5. 2014, č. j. 58 Cm 107/2010-136, **se zrušují.**

Odůvodnění:

I. Řízení před obecnými soudy

1. Procesní předchůdce vedlejšího účastníka (dále jen „původní žalobce“) se žalobou u Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích domáhal po stěžovatelce v postavení žalované zaplacení vyfakturované částky představující odměnu za právní služby, které spočívaly v poradenství a přípravě podkladů k odvolacímu řízení ve sporu vedeném proti správci daně stěžovatelky. Stěžovatelka však nebyla v tomto sporu úspěšná a fakturu odmítla uhradit; proti pravomocnému rozhodnutí správce daně podala správní žalobu, o níž v době podání žaloby na zaplacení předmětné faktury nebylo vydáno konečné rozhodnutí.

2. Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích uložil jako soud nalézací platebním rozkazem ze dne 28. 1. 2011, č. j. 58 Cm 107/2010-16, stěžovatelce zaplatit původnímu žalobci 146 400 Kč s příslušenstvím. Stěžovatelka podala dne 7. 2. 2011 odpor, čímž byl platební rozkaz zrušen, a ve věci bylo na 28. 7. 2011 nařízeno jednání, jehož se zúčastnili zástupci stěžovatelky i původního žalobce. Na návrh původního žalobce a za souhlasu stěžovatelky bylo jednání odročeno za účelem mimosoudní dohody na 13. 12. 2011. Také další žádosti původního žalobce o odročení bylo vyhověno (z důvodu trvání mimosoudního vyjednávání) a jednání přesunuto na 24. 4. 2012; i toto jednání bylo odročeno, tentokrát na žádost stěžovatelky, opět pro trvající jednání o smírném vyřešení sporu.

3. Ve vyjádření původního žalobce k poslední zmíněné žádosti stěžovatelky o odročení jednání bylo soudu sděleno, že dne 10. 2. 2012 byla postoupena sporná pohledávka na vedlejšího účastníka. Původní žalobce následně navrhl záměnu účastníků řízení na straně žalující, čemuž soud usnesením ze dne 30. 4. 2012, č. j. 58 Cm 107/2010-63, vyhověl.

4. Dne 19. 10. 2012 bylo usnesením č. j. 58 Cm 10/2010-78 na návrh stěžovatelky řízení přerušeno do doby skončení řízení o kasační stížnosti u Nejvyššího správního soudu vedeného pod sp. zn. 8 Afs 29/2011, která směřovala proti rozhodnutí správního soudu o žalobě stěžovatelky proti rozhodnutí správce daně – z toho důvodu, že výsledek řízení mohl mít zásadní vliv na postoj stěžovatelky k žalovanému plnění. Nejvyšší správní soud kasační stížnost dne 28. 11. 2012 zamítl, v řízení před nalézacím soudem bylo proto pokračováno a nařízeno jednání na 28. 11. 2013. Na žádost vedlejšího účastníka však bylo odročeno na 14. 1. 2014.

5. Dne 3. 1. 2014 se zástupce stěžovatelky z nařízeného jednání omluvil z důvodu své hospitalizace v nemocnici, ke které mělo dojít dne 7. 1. 2014; zároveň požádal soud, aby jednání nařídil nejdříve na 1. 3. 2014. Soud žádosti vyhověl a jednání odročil na 1. 4. 2014. Také z tohoto jednání se zástupce stěžovatelky dne 31. 3. 2014 omluvil e-mailem zaslaným pracovníkem kanceláře, a to pro plánovanou návštěvu lékaře. Omluva byla akceptována a jednání bylo znovu odročeno na 20. 5. 2014. Dne 4. 4. 2014 soud obdržel lékařské potvrzení z ambulance onkologické kliniky o vyšetření zástupce stěžovatelky ze dne 1. 4. 2014.

6. Dne 14. 5. 2014, tedy šest dnů přede dnem konání nařízeného jednání, zaslal tentýž pracovník kanceláře zástupce stěžovatelky jako v předchozím případě soudu e-mail s textem: „*Ve věci sp. zn. 58 Cm 107/2010 zasílám omluvu a žádost o odročení*“. K tomuto podání soud nepřihlédl a nařízené jednání dne 20. 5. 2014 proběhlo za neúčasti stěžovatelky i jejího zástupce podle ustanovení § 101 odst. 3 o. s. ř. Vzhledem k nepřítomnosti žalované strany navrhl vedlejší účastník vydání rozsudku pro zmeškání podle § 153b odst. 1 o. s. ř. a soud návrhu vyhověl.

7. Proti rozsudku pro zmeškání podala stěžovatelka dne 18. 7. 2014 e-mailem bez zaručeného elektronického podpisu odvolání, které doplnila 21. 7. 2014 jeho podepsaným stejnopisem doručeným osobně do podatelny nalézacího soudu. V odvolání namítala především, že soud nepřihlédl k omluvě jejího zástupce a že pro vydání rozsudku pro zmeškání nebyly splněny zákonem stanovené podmínky.

8. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 23. 10. 2014, č. j. 6 Cmo 337/2014-156, rozsudek nalézacího soudu potvrdil. V odůvodnění uvedl, že z textu poslední omluvy zástupce stěžovatelky není zřejmé, z jakého důvodu se jednání nemůže zúčastnit, a proto nalézací soud nepochybil, pokud k ní nepřihlédl. Potvrdil také názor nalézacího soudu, že podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání splněny byly.

9. Proti rozsudku odvolacího soudu podala stěžovatelka dovolání, v němž opět poukazuje na nezákonnost vydání rozsudku pro zmeškání, neboť nebyly splněny zákonem stanovené podmínky k jeho vydání. Dále namítala, že omluvu zástupce stěžovatelky měl soud akceptovat, nebo jej měl alespoň vyzvat k doplnění omluvy. Dovolací soud usnesením ze dne 10. 8. 2015 dovolání odmítl s odůvodněním, že v něm nebyly vymezeny předpoklady jeho přípustnosti.

II. Ústavní stížnost a vyjádření dalších účastníků

10. Stížností doručenou Ústavnímu soudu brojí stěžovatelka proti rozsudkům nalézacího a odvolacího soudu; přestože petitum směřuje stěžovatelka stížností výslovně pouze proti těmto rozhodnutím, její argumentaci lze vztáhnout i proti usnesení Nejvyššího soudu, od jehož doručení počítala lhůtu k podání ústavní stížnosti. Ústavní soud proto v souladu s ustálenou judikaturou podrobil přezkumu rovněž usnesení dovolacího soudu, aniž by stěžovatelku vyzýval k upřesnění (doplnění) petitu ústavní stížnosti (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 11. 2015, sp. zn. IV. ÚS 3030/15, nebo ze dne 19. 5. 2015, sp. zn. II. ÚS 3259/14, všechna dostupná na <http://nalus.usoud.cz>, navazující na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, zejména rozsudek Bulena proti České republice ze dne 20. 4. 2004, č. 57567/00, dostupný na <http://eslp.justice.cz>).

11. Stěžovatelka ve stížnosti setrvává na svém stanovisku, že nalézací soud nesprávně vyhodnotil zákonem určené podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání (dále také „kontumační rozsudek“) a vynesl jej, ač k takovému postupu nebyly splněny předpoklady. Odvolací ani dovolací soud však přesvědčení stěžovatelky nesdílely a po vyčerpání všech opravných prostředků jí nezbylo, než se obrátit na Ústavní soud. Stěžovatelka tvrdí, že napadenými rozhodnutími bylo porušeno její právo na spravedlivý proces, zásada rovnosti účastníků a především právo být slyšena a mít možnost se vyjádřit ke všem důkazům ve smyslu čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 3 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 96 Ústavy, dále také právo, aby soudy postupovaly stanoveným způsobem ve smyslu čl. 90 Ústavy.

12. Stěžovatelka v rámci stížnosti odkazuje na judikaturu Ústavního soudu (např. náleze ze dne 7. 5. 2013, sp. zn. I. ÚS 2656/12, náleze ze dne 10. 3. 2005, sp. zn. III. ÚS 428/04 a další), ve kterých je vyložena povaha rozsudku pro zmeškání a stanoven požadavek na jeho zdrženlivé užívání, zvláště v případech, kdy je žalovaný procesně aktivní. Stěžovatelka konstatuje, že obecné soudy nepostupovaly v řízení v souladu s touto judikaturou a kontumační rozsudek vynesly, resp. posvětily jeho vynesení, v situaci, kdy bylo jeho užití zcela nepřiměřené okolnostem.

13. Dále stěžovatelka uvádí, že nebyla splněna ani základní podmínka pro vydání kontumačního rozsudku, tedy že jej lze vydat pouze tehdy, pokud žalovaný zmešká bez řádné omluvy první jednání, které se ve věci koná. Uvádí, že jednání, při němž byl kontumační rozsudek vyneseno, nebylo první, neboť ve věci proběhlo jednání

již dne 28. 7. 2011. Tento argument dokládá protokolem, ze kterého má být zřejmé, že o jednání šlo (akcentuje v protokolu užitá slovní spojení „jednat se začalo“ a „při zahájení jednání byli dále přítomni“).

14. Krajský soud v Hradci Králové – pobočka Pardubice a Vrchní soud v Praze ve svých vyjádřeních jako účastníci řízení toliko stručně odkázali na odůvodnění svých rozhodnutí; Nejvyšší soud konstatoval, že jeho rozhodnutí není stížností výslovně napadeno.

15. Vedlejší účastník ve vyjádření uvádí, že stěžovatelka argumentuje účelově vyňatými pasážemi z judikatury Ústavního soudu a její názor na splnění podmínek pro vydání kontumačního rozsudku není správný. Uvádí, že první jednání ve věci se konalo až dne 20. 5. 2014, nikoliv 28. 7. 2011, jak se domnívá stěžovatelka. Jednání zástupce stěžovatelky v období od počátku roku 2014 charakterizuje jako úmyslné vyhýbání se jednání a proto považuje vydání rozsudku pro zmeškání za správné a vhodné.

16. Stěžovatelka v replice odmítá, že by úsilí o mimosoudní dohodu projevovала pouze ona, neboť průběžné posouvání termínu jednání bylo před rokem 2014 často iniciováno vedlejším účastníkem, resp. jeho procesním předchůdcem. Jednání stran o smírném řešení probíhalo a záviselo především na výsledku řízení o správní žalobě, resp. o následné kasační stížnosti a oba účastníci považovali za vhodné vyčkat konečného rozhodnutí v něm. Stěžovatelka rovněž odmítá, že by se řízení úmyslně vyhýbala i v období počínajícím lednem 2014, neboť důvodem k omluvám z jednání nařízených v tomto období bylo onemocnění jejího zástupce, které se ukázalo tak závažným, že mu zástupce nakonec podlehl. Stěžovatelka setrvává na názoru, že první jednání ve smyslu § 153b odst. 1 o. s. ř. se konalo již 28. 7. 2011, a proto kontumační rozsudek nemohl být vydán při žádném pozdějším jednání. Shrnuje, že od zahájení řízení nejednala nikdy s úmyslem řízení prodlužovat a z obsahu spisu není možné takové jednání dovodit.

III. Posouzení ústavní stížnosti

17. Ústavní soud posoudil ústavní stížnost z hlediska tvrzených zásahů do základních práv stěžovatelky a dospěl k závěru, že je důvodná.

18. Hlavním úkolem Ústavního soudu je ochrana ústavnosti a ústavněprávních principů; dohlíží na orgány veřejné moci, zda v řízeních postupují v souladu se zásadami a principy stanovenými ústavním pořádkem. V rámci napadeného řízení dospěl Ústavní soud k závěru, že některé tyto zásady a principy nebyly dostatečně respektovány.

19. Za první nedostatek považuje Ústavní soud způsob, jakým se obecné soudy vypořádaly se sdělením zástupce stěžovatelky o omluvě z jednání. Ústavní soud sice připouští, že posouzení důvodnosti omluvy, resp. okolnosti neuvedení žádného důvodu omluvy, je věcí obecných soudů, které však v podobných případech nesmí rezignovat na zachování základních zásad civilního procesu plynoucích mimo jiné z § 1 a 3 o. s. ř. Na omluvu zástupce stěžovatelky učiněnou jakkoli neformálním způsobem je nutno nahlížet a případně reagovat přiměřeně okolnostem. Pokud soud zvolený způsob omluvy v rámci řízení dříve akceptoval, fakticky jej tím aproboval. Podání učiněné následně takto aprobovaným způsobem, jehož cílem zjevně bylo omluvit se z jednání,

však soud ignoroval, přestože měl dostatečný prostor na něj reagovat a svůj postoj následně odůvodňuje mimo jiné tím, že považuje způsob omluvy za nedostatečný. Tento argument však Ústavní soud považuje s ohledem na dřívější přijetí omluvy učiněné tímto způsobem za nepřijatelný projev soudní libovůle.

20. V průběhu celého řízení nalézací soud ve vztahu k účastníkům postupoval benevolentně a ochotně nařízená jednání odročoval, čímž navykl účastníky na rozvláčný způsob vedení řízení. V okamžiku, kdy délka řízení přesáhla třetí rok (takové případy podléhají zvýšenému dohledu ze strany vedení soudu) se soud, patrně ve snaze „vyřídit“ věc co nejrychleji, dopustil neadekvátního procesního kroku a využil nabízející se možnosti rozhodnout věc bez meritorního projednání.

21. Obecným soudům je nutno přisvědčit, že omluvu zástupce stěžovatele ve znění: „*Ve věci sp. zn. 58 Cm 107/2010 zasílám omluvu a žádost o odročení*“, nelze objektivně považovat za dostatečnou; soud však měl postupovat v duchu vyslovených principů a vypořádat se s tímto nedostatečným podáním „účastnický přívětivěji“. Jako vhodné řešení dané situace, které by respektovalo oprávněné zájmy účastníků, považuje Ústavní soud kontaktování osoby, jež podání učinila (například telefonické s následným záznamem do spisu), s upozorněním, že omluva nebude akceptována. Tento postup (přestože explicitně z procesního předpisu nevyplývá) je zvláště žádoucí v situaci, kdy je omluva učiněna s dostatečným předstihem (v tomto případě šest dnů před nařízeným jednáním). Soud si musel být navíc podle obsahu spisu vědom zhoršeného zdravotního stavu zástupce stěžovatele (hospitalizace a následná kontrola na oddělení onkologie), přesto byl v tomto okamžiku procesně pasivní a na nedostatečnou omluvu nereagoval.

22. Právě naznačený nedostatek by sám o sobě důvodem ke kasačnímu zásahu Ústavního soud patrně nebyl; v kombinaci s následným vydáním kontumačního rozsudku však byla omezena procesní práva stěžovatelky v míře dosahující ústavněprávní roviny. Hlavním posláním soudního řízení je, jak již bylo uvedeno výše, zajišťovat spravedlivou ochranu práv a oprávněných zájmů účastníků (§ 1, 3 a 6 o. s. ř.) – je tedy povinností soudů, aby právům účastníků poskytovaly adekvátní ochranu přiměřenou jejich chování v průběhu řízení. Pokud obecné soudy nevykládají při vydání rozsudku pro zmeškání ústavně konformním způsobem procesní předpis a vycházejí toliko z formálních kritérií stanovených zákonem, nepostupují v řízení správným způsobem. Postup obecných soudů proto nelze z hlediska souladu s právem na spravedlivý proces považovat za „férový“ a přijatelný; naopak v něm lze spatřovat prvky tolik kritizovaného přepjatého formalismu. Dále je nutno zdůraznit, že soud nemá povinnost návrhu na vydání kontumačního rozsudku vyhovět. Pokud neakceptuje omluvu žalovaného, může postupovat podle § 101 odst. 3 o. s. ř. – jednat v nepřítomnosti účastníka, provést dokazování a vynést „běžný“ rozsudek.

23. V textu ustanovení § 153b odst. 1 o. s. ř. se k podmínkám pro vydání kontumačního rozsudku uvádí, že může být vydán pouze „při prvním jednání, které se ve věci konalo“. V projednávané věci se zjevně konalo jednání ve věci samé, při němž pro neúčast stěžovatelky rovněž došlo k vyhlášení napadeného kontumačního rozsudku, a nelze tedy stěžovatelce přisvědčit, že by zákonem stanovené podmínky pro vydání kontumačního rozsudku splněny nebyly. Procesně-formální podmínky však nejsou jediným kritériem, které je nutné zohlednit. Výklad této podmínky vydání kontumačního rozsudku nijak nedevalvuje požadavky na uvážlivé a zdrženlivé užívání

tohoto institutu, jak je z hlediska ústavní konformity vymezuje Ústavní soud ve své konstantní judikatuře, a současně také uvedená komentářová literatura.

24. K otázce povahy a mezi užití kontumačních rozsudků se Ústavní soud již vyjádřil v mnoha nálezech (srov. např. náleze ze dne 10. 3. 2005, sp. zn. III. ÚS 428/04, náleze ze dne 23. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 63/05, náleze ze dne 15. 1. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2785/07, náleze ze dne 18. 5. 2010, sp. zn. IV. ÚS 377/10, nebo posledně náleze ze dne 7. 5. 2013, sp. zn. I. ÚS 2656/12). V nich opakovaně vyložil smysl a účel existence kontumačního rozsudku a z hlediska práva na spravedlivý proces vymezuje kritéria pro užití tohoto sankčního procesního institutu.

25. Například v nálezu Ústavního soudu ze dne 18. 5. 2010, sp. zn. IV. ÚS 377/10, nacházíme následující argumentaci: *„Rozsudek pro zmeškání soud vydat může, ale nemusí. Zákon ponechává na úvaze soudu, zda i tam, kde jsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady, je vhodné o věci rozhodnout tímto rozsudkem. (...) Jde o rozsudek pojatý jako sankce za nedostavení se k soudu. Sankce spočívá v tom, že soud rozhoduje v nepřítomnosti strany, která se bez omluvy nedostavila (zmeškala), a vychází ze skutkových tvrzení té strany, která byla dbalá a dostavila se. Rozsudek pro zmeškání tedy nevychází ze skutkového stavu zjištěného soudem, neboť zde platí fikce, že tvrzení obsažená v žalobě o skutkových okolnostech (skutková tvrzení) se považují za nesporná a soud na jejich základě rozhoduje. Tím odpadá dokazování a soud bere za základ svého rozhodnutí skutečnosti pouze tvrzené. Zavedení institutu rozsudku pro zmeškání sledovalo nepochybně zefektivnění, a tím i zrychlení soudního řízení v případě, kdy je žalovaný nečinný a zaviněně svým postupem - svou nečinností (neúčastí na nařízeném soudním jednání) - délku soudního řízení prodlužuje. Současná procesní občanskoprávní úprava tedy usiluje o to, donutit účastníky řízení aktivně jednat a postupovat v duchu zásady "necht' si každý střeží svá práva". Avšak, jak uvedl Ústavní soud již ve stěžovatelkou citovaném nálezu sp. zn. IV. ÚS 2785/2007 ze dne 15. ledna 2009, je třeba mít na zřeteli též tu skutečnost, že rozsudek pro zmeškání je formální institut, který podstatně redukuje možnost uplatnění procesních práv žalovaného. Je třeba připomenout, že podle ustanovení § 3 občanského soudního řádu je občanské soudní řízení jednou ze záruk zákonnosti a slouží jejímu upevňování a rozvíjení. (...) Soud proto musí v každém jednotlivém případě dříve, než přistoupí k vydání rozsudku pro zmeškání, resp. než rozhodne o návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání, pečlivě uvážit, zda důvod zmeškání, stejně tak jako časový rozsah zmeškání žalovaného při prvním jednání, jsou omluvitelné. Při rozhodování o případném vydání rozsudku pro zmeškání, resp. při rozhodování o návrhu žalovaného na zrušení rozsudku pro zmeškání, by měl soud vzít v úvahu rovněž předchozí procesní aktivitu žalovaného, tedy zda se vyjádřil k podané žalobě, zda navrhl důkazy ke své obraně atd. Soud by měl v každém jednotlivém případě přihlídnout rovněž k povaze předmětu sporu.“*

26. Jak bylo citováno, soud musí při rozhodování o případném vydání rozsudku pro zmeškání vzít v úvahu předchozí procesní aktivitu žalovaného, uvážit jak se v dosavadním průběhu řízení choval, zda se například vyjádřil k žalobě, zda navrhl důkazy ke své obraně, má zájem se jednání účastnit apod. K vydání rozsudku pro zmeškání by soud měl přistupovat zdrženlivě a volit tento institut zejména v případech, v nichž je nezájem na straně žalovaného zřejmý, kdy je tento účastník skutečně nečinný, což vyplývá např. právě z obsahu a frekvence (neexistence) již dříve učiněných procesních úkonů, a odmítá se aktivně podílet na soudním procesu či úmyslně soudní řízení protahuje; to proto, že rozsudek pro zmeškání je formální institut, který podstatně

redukuje možnost uplatnění procesních práv žalovaného. Každý má ústavně zaručené právo domáhat se u soudu ochrany svého „nižšího“ práva, které bylo ohroženo nebo porušeno a právo zaručené v ústavní rovině smí být omezeno jen ve výjimečných případech.

27. V situaci, kdy jinak aktivní účastník zmešká první jednání ve věci, avšak je zřetelný jeho zájem soudního řízení se účastnit, není vydání kontumačního rozsudku namístě. Prioritou v soudním řízení musí v takovém případě zůstat ochrana práv jeho účastníků (v tomto případě žalované), kteří na soudním řízení chtějí aktivně participovat. V projednávaném případě z jednání stěžovatelky, resp. jejího zástupce, nevyplývá, že by o řízení nejevila zájem nebo se provinila jiným chováním, které by indikovalo vhodnost vydání rozsudku pro zmeškání. Jestliže obecné soudy z naznačené perspektivy podmínky pro vydání kontumačního rozsudku nezkoumaly, nedostály požadavkům na spravedlivý proces.

IV. Závěr

28. Kontumační rozsudek je nástroj k dosažení efektivnějšího a rychlejšího rozhodování sporů. Jde především o procesně-sankční nástroj chránící „pocitivého žalobce“ před „nepocitivým“ žalovaným, který nemá zájem o aktivní účast na řízení – mnohdy ve snaze oddálit konečné rozhodnutí; lze jej však použít teprve tehdy, odpovídá-li to, vzhledem k ostatním okolnostem případu, požadavkům vyplývajícím z obecných zásad civilního procesu. Při zvažování vydání kontumačního rozsudku je nezbytné respektovat nejen kritéria, která pro jeho užití stanoví zákon, ale také základní procesní práva účastníků řízení. V řízení, v průběhu kterého jsou obě strany aktivní, se soudy i mezi sebou komunikují, není namístě po třech letech od zahájení sporu vydat kontumační rozsudek, tím spíše ne za situace, kdy se zástupce žalovaného pokusil svoji neúčast u jednání omluvit, byť nedostatečným způsobem.

29. Po posouzení všech okolností projednávaného případu nutno konstatovat, že nalézací soud postupoval v duchu opačném, než jak mu ukládají zásady civilního procesu vyjádřené v § 1, 3 a 6 o. s. ř. Vydal rozsudek pro zmeškání v situaci, kdy sice formální podmínky pro jeho vydání splněny byly, hledisko vhodnosti a nezbytnosti jeho užití, jak je vymezuje judikatura Ústavního soudu, však nezkoumal. Z nabízených postupů, jak s řízením naložit, zvolil ten, kterým rezignoval na požadavek ochrany procesních práv stěžovatelky, a zvolil postup procesně nejpohodlnější, nikoliv s ohledem na okolnosti případu nejvhodnější, přičemž uvedený postup nelze považovat za slučitelný se základními zásadami civilního procesu. Ačkoliv věcnému projednání žaloby bez přítomnosti stěžovatelky či jejího zástupce nic nebránilo a nalézací soud mohl rozhodnout i „běžným“ rozsudkem, vydal rozsudek kontumační, tedy rozhodnutí, jímž výrazně omezil následné procesní možnosti stěžovatelky v odvolacím řízení. Za těchto okolností považuje Ústavní soud postup nalézacího soudu za neslučitelný s ústavně zaručeným právem na spravedlivý proces. Pokud tomuto právu neposkytly ochranu ani ostatní soudy, které o věci rozhodovaly, nezbyvá Ústavnímu soudu, než vztáhnout důvody zrušení rozsudku nalézacího soudu i na ně.

30. Na základě výše uvedených důvodů Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl a podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu výrokem I. vyslovil, že napadenými rozhodnutími bylo porušeno ústavně zaručené základní právo stěžovatelky

na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Vzhledem k tomu, že ústavní stížnosti bylo vyhověno, Ústavní soud podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu výrokem II. tato rozhodnutí zrušil.

31. Věc znovu projedná nalézací soud se zřetelem k závaznému právnímu názoru soudu ústavního.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 23. února 2016

Jaromír Jirsa v. r.
předseda senátu

Za správnost:
Jana Němečková